

DE REDACTIE EN DE TWEDE WET VAN DE THERMODYNAMICA

Het begon in 2010 met het Jubileumboek. Er was door een heleboel mensen hard aan gewerkt. De teksten waren gelezen, herlezen, opnieuw bekeken en nog eens gecontroleerd. Toen kwamen de drukproeven ... en die krioelden van de fouten. Dat was niet mogelijk! Dat kon echt niet, maar het bleek wel de realiteit te zijn. Het fenomeen herhaalde zich met andere uitgaven. Wat is hier aan de hand?

Er is zo'n wet, de tweede wet van de thermodynamica, ook wel de chaoswet genoemd. Die zegt dat alle systemen streven naar zoveel mogelijk interne energie, met andere woorden naar zoveel mogelijk chaos. Om die chaos te overmeesteren, is (externe) energie nodig. Toen ik les gaf, gebruikte ik meestal het voorbeeld van een studentenkamer om deze wet aanschouwelijk te maken. Als je geen

moeite doet, als je er geen energie in stopt, verandert je kamer binnen de kortste keren in een rommelhok. Als je geen zorg besteedt aan een tekst, staat die vol fouten en wordt het een soort abracadabra.

Nu lijkt onze redactie-ervaring erop te wijzen dat zorg besteden aan een tekst niet voldoende is, dat het chaosprincipe sterker is dan onze zorg. Waar zijn we dan in 's hemelsnaam mee bezig? Vechten tegen de spreekwoordelijke bierkaai van de algemeen geldende natuurkundewet? Kunnen we ooit tegen die macht op?

Gelukkig blijkt dat taal ook macht heeft; en wat is tekst anders dan taal? Interessant is in dit opzicht dat een aantal taaltheoretici een op het eerste zicht vreemde metafoor gebruiken om over taal na te denken. Een van hen is de Schot Kirby. Volgens hem wordt er ineens een heleboel duidelijk als je taal beschouwt als een virus, een levensvorm zonder bewustzijn, maar die wel precies doet wat zij wil en ook nog eens onafhankelijk evolueert van de dieren die zij infecteert. Net zoals een standaard virus zich aanpast om te overleven in zijn fysieke milieu, past het taalvirus zich aan aan zijn omgeving. Die bestaat niet alleen uit ons brein, maar ook uit dat van jonge kinderen die nog geen taalbesef hebben en uit de collectieve geest van met elkaar communicerende mensen.

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD IN LIMBURG

RICHTLIJNEN VOOR HET REDIGEREN VAN ARTIKELEN Aanwijzingen voor de redacteuren Versie 1 november 2007

Bij de redactievergadering worden in principe twee exemplaren van een artikel uitgedeeld, inclusief een afdruk van figuren en tabellen. Na de vergadering worden de digitale bestanden van het manuscript zo snel mogelijk naar de behandelde redacteuren gezonden (e-mail). Manuscript met opmerkingen van beide redacteuren wordt vervolgens weer teruggezonden naar het kantoor van de redactie NHGL op het Groenhuis (kantoor@nhgl.nl). Het artikel wordt, indien nodig, besproken tijdens de navolgende redactievergadering.

Het kantoor van de redactie verzorgt in principe de zetinstructies. Indien verarring kan optreden, bijvoorbeeld als in de tekst van kopjes en subkopjes gebruik wordt gemaakt, dan geeft de redacteur deze aanwijzing zelf aan.

Teksten: volgens de nieuwe spelling der Nederlandse taal (Van Dale/Groene boekje).

VOORKANT

Let op jaargang, maand en jaar.

COLUMN

Niet te lang: maximaal 700 woorden.
Fotomateriaal/tekening bijleveren.

ARTIKELEN

Titel

Let op titel: wervend, kort en bondig zonder moeilijke begrippen, zonedig met subtitel! In principe geen vermelding van wetenschappelijk naam.

Titel: vet, niet kapitaal.

Subtitel: klein kapitaal.

Auteur

Alleen naam, naam instelling, adres, postcode en woonplaats cursief vermelden (geen e-mail, telefoon, etc.). Naam eveneens vet.

Intro

Elk artikel begint met een korte inleidende tekst (introductie). Deze bevat 60-100 woorden, heeft geen kopje en wordt **vet** weergegeven.

Kopjes

De kopjes van de hoofdstukken worden kort en krachtig geformuleerd. Ook het eerste hoofdstuk, beginnend onder de introductie, bevat een kopje. Soms kan door de kopjes te veranderen de tekst

Een andere taaltheoreticus, de Amerikaan Terence Deacon, gaat nog een stapje verder en stelt dat mensen en taal niets meer of niets minder doen dan elkaar parasiteren: "de moderne mens heeft de taalparasiet nodig om zich te kunnen ontplooiën en zich voort te planten, net zoals die parasiet mensen nodig heeft om zich te kunnen reproduceren". Dat lijkt wel op een soort co-evolutie: zonder mens geen taal en zonder taal geen mens. Als door de een of andere algemene ramp de hele mensheid zou verdwijnen, zou er ook geen taal overblijven. Als we ineens geen taal meer hadden, zouden we misschien als soort verdwijnen. In feite kunnen we dus beter spreken van mutualisme.

Als je deze taalvirus metafoor nog wat verder doortrekt, komen er wel heel verrassende en soms enigszins onthutsende inzichten. Wat moeten we

ervan denken als bijvoorbeeld blijkt dat sommige aspecten van taal veel minder te maken hebben met onze noodzaak om op een heldere manier met elkaar te communiceren dan met de drang van het taalvirus om zichzelf in stand te houden? De kenmerken van een bepaald dier tonen iets van de evolutionaire aanpassingen die nodig waren om de soort te laten overleven in een bepaalde omgeving. Op dezelfde manier weerspiegelen ook de eigenschappen van de taal haar strijd om te overleven in haar omgeving – ons brein. Voortplanting blijft de drijvende kracht achter het hele evolutieproces, alleen gaat het hier niet om onze reproductie, maar om die van de taal.

Taal zorgt dus wel voor zichzelf en als we niet opletten gaat zij nog met ons aan de haal ook. Toch is het een mooi beeld: wij, samen met taal tegen de thermodynamica wet in, in een wereld van tegengestelde krachten. Want dat is toch echt onze missie, als redactie: zorgen voor heldere teksten, duidelijk leesbaar en zonder storende fouten. Met de hulp van ons brein, en van de taal zelf. Dat de chaoswet het nu en dan toch eens lijkt over te nemen, tja, dat heeft dus te maken met onze omgeving. Verder vechten doen we zeker, want ook op dat vlak blijkt het leven een strijd te zijn.